

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs IV. Vtrum Angelus immutare poßit sensum humanum. artic. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

in sensitiua memoria referuntur, vt in phreneticis, & amentibus est manifestum, qui adeo vehementes ac perturbatas patiuntur imaginationes, vt sæpe eas res videantur sibi videre, quas nec vident, sed nec videre quidem possunt, quòd omnino non existant, idemque accidit interdum in ebriosis ex vaporibus vini calidis & acutis: sic etiam cum Angelus egregiè nouerit commouere organum imaginationis, adducereque ac permiscere ea, quæ huiusmodi apparitionibus inseruiunt, facillè consequetur, vt similes visiones in imaginatione, interdum solutis sensibus exterioribus, interdum verò eis ligatis, aut nihil operantibus, sese offerant, idque vel opplen- do vias, per quas à cerebro transmittuntur spiritus sensitiui ad sensus exteriores, vt fit in somniantibus vel attrahendo spiritus sensitiuos à sensibus exterioribus ad organa interiorum, retinendòque illos, ne ad organa exteriorum sensum descendant: quo pacto, qui ecstasim patiuntur, ob nimiam applicationem virium sentientium internarum, & confluxum spirituum sensitiuorum ad vires internas, non videntur sensibus exterioribus. Modo igitur explicato poterit diabolus efficere falsas ecstases, & reuelationes, deluderèque imaginationem, vt sæpe efficit, tum in aliis, tum in lamis, quæ cum interdum maneat vel exanimis in aliquo loco, arbitrantur se per aëra delatas volasse, vidissequè & e-gisse multa, quæ nec viderunt, nec egerunt.

Lamia exanimis, aliquo in loco manentes, multa se loca percurrisse arbitrantur.

Hæc dicta sunt circa modos, quibus Angeli tam boni quam mali immutare possunt vires nostras sensitiuas internas, in eisquè varias cogitationes excitare, vel per solum motum localem, vel applicando actiua passiuus. Lege, si placet, Victoriam ad finem relectionis de arte magica.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Angelus immutare possit sensum humanum.

Error, delusio, & præstigi-um quo pacto differant.

VIDAM hoc constituunt discrimen inter errorem, delusionem, & præstigi-um. Quòd error sit quæcumque falsa de re existimatio: delusio verò siue illusio, sit falsa existimatio ortum habens ex variatione aliqua facta circa obiectum, medium, potentiam, seu organum sensus: vnde minus latè patet quàm error: potest namque error ex aliis etiam captibus euenire, vt ex captiosa ratiocinatione, aut aliunde. Præstigi-um autem, vt Alexander Aletensis secunda parte, quæstione quadragesima tertia, membro tertio, articulo primo vult, sit species quædam delusionis, ea nempe, quæ provenit ex variatione facta solùm ex parte potentie, seu organi agnoscentis. Interdum tamen præstigi-um, & illusio confunduntur.

Angeli sensus nostros externos variis modis immutare possunt & illud.

Hoc præhabito ad quæstionem propositam respondetur, Angelos immutare posse sensus nostros eos variis modis deludendo. In primis ex parte obiecti, idque multifariam. Primò, sola celeri agitatione & subita occultatione, varia etiam colloca- tione eorum, quæ ostenduntur, aut incisione, vel conglutinatione occulta, quo pacto præstigiatores sensus deludunt, idque multò meliùs dæmones effi- cere norunt.

Secundò, appositione alicuius corporis mineralis: quod virtute sibi indita in causa sit, vt corpus, cui apponitur, appareat longè diuersum. Fortè multa alia sunt, quæ similem habent virtutem. Dubito

tamen, an id efficiant imprimendo qualitatem in corpus, cui apponuntur, ratione cuius faciant illud apparere diuersum, an potius pro ducendo qualita- tem in medium, per quod species deferuntur, qua mediante ita modificentur species obiecti, vt causa sint, cur id obiectum diuersum appareat, eo modo quo species obiecti candidi transmissæ per vitrum viride representant obiectum, ac si esset viride: vtro- que namque modo id esse potest.

Tertiò, ex certa quadam colloca- tione obiecti comparatione oculi deluditur visus, putans rem longè aliter se habere, interdum namque linee cer- to quodam modo in tabula descriptæ, si tabula ante oculos ponatur, & inspiciantur, vt re vera in ea descriptæ sunt, compariuntur nullum ordinem, nul- lamque proportionem inter se habere, ita vt tabula & linee in ea scriptæ in certo quodam situ maneat comparatione oculi, referunt pulcherrimam quandam figuram & imaginem. Ad hunc modum reducitur id, quod Diuus Bonauentura & Gabriel in secunda distinctione octaua, quæstione secunda, articulo tertio referunt: dicunt namque paleas certo quodam modo dispositas, adhibitæque lucerna videri serpentes.

Quartò, possunt Angeli deludere sensus ex parte obiecti, adhibendo aliud simile obiectum, quod sæpissimè dæmones efficiunt, dum corpora phanta- stica assumunt, quæ rem eam referunt, ad cuius sunt similitudinem effecta: interdum etiam sensus delu- dunt, dum occultando, aut perimendo vnum cor- pus, aliud afferunt aliunde, & sensibus loco alterius obiciunt, vt ea ratione credatur vnum corpus in aliud esse commutatum. Altero horum duorum modorum arbitratu Diuus Augustinus decimo octauo de ciuitate Dei, capite decimo octauo, dæmonem effecisse, vt socij Diomedis in aues crederentur commutati. His omnibus & aliis similibus modis deludere possunt dæmones ex parte obiecti.

Ex parte medijs possunt etiam deludere sensus: primò impediendo, ne per medium deferantur species ad oculum alicuius, eaque ratione possunt occultare illi aliquod obiectum præsens, vel occultare partem, & partem solum ostendere. Secundò, immutando medium qualitate aliqua, qua species, qua per illud deferuntur, eo pacto modificentur, vt obiecta aliter, ac sunt, representent. Hoc modo si aceto permisceatur sal, & lineus pannus mittatur in acerum, extractisquè supposita lucerna inflam- metur, species, quæ diffunduntur per mediũ flamma illius panni illuminatum, apparere faciunt hominum facies valde horrendas: quibus plures alios deludendi modos ex parte medijs Angeli possunt addere.

Ex parte potentie seu organi possunt eos delu- dere: primò per motum organi: mutato namque si- tu organi apparet res alio in loco ac est: hac ratione si inter oculum & cavitatem, in qua est inclusus, digitum mittas, oculumque comprimas, ac leues, aut deprimas, vna res appareat ac si essent dua. Secundò, immutatis aut perturbatis spiritibus, permis- sisque humoribus, apparent res aliter ac sunt. Impeditis etiam spiritibus, ne descendant ad organa sensuum, impeditur sensatio. Arque hac ratione Angeli percutere nos possunt cecitate: aut etiam interposito humore aliquo inter tunicas per quas species transeunt ad organum visus, quo pacto per- cussus fuit Paulus. Quouis autem horum duorum modorum

modorum percussio fiat, qui cœcitate fuerit percussus, nihil omnino videbit. Quare si Sodomitas, quando Genesios decimonono ab Angelis cœcitate sunt percussi, ita ut ostium Lothi videre non possent, reliqua videbant, ut multi volunt, neutro modo percussi sunt: sed Deo ad petitionem Angelorum non concurrente concursu generali ad elicendam visionem ostij, & partium ostio propinquarum. Percussio autem illa Angelis tribuitur, eò quòd ad preces eorum facta sit: quemadmodum quando Deus sanat ad preces alicuius Sancti viri, Sanctus simili modo dicitur suis orationibus facere miraculum. At tamen, si textum attentè legas, ex eo non constat Sodomitas, quando percussi sunt cœcitate, vidisse res alias. Illa autem alia percussio qua 4. Regum 6. Syri illi cœcitate sunt percussi, quos Elisæus duxit in Samariam, cum à Deo narretur fuisse facta, fieri potuit etiam hoc postremo modo, & multis aliis diuina potentia possibilibus.

Notat Augustinus decimo octauo de Ciuitate Dei, capite octauo, apparitionem, qua homo arte demonis apparet aliquando bestia, ut de sociis Vlyssis fertur, semper esse delusionem, aut ex parte potentia organive videntis, aut ex parte obiecti: eò quòd daemon ex aère, aut aliqua alia re, circumponit homini corpus phantasticum bestia: neque enim daemon facultatem habet, ac potentiam aptandi membra hominis in figuram bestia, sed solus Deus, ut Augustinus loco citato ait. Vtrum autem id re ipsa in Nabuchodonosore effecerit, ut sacra historia Danielis quarto sonare videtur. Nostra sententia affectio corporis illius in bestia temperamentum fuit commutata, itémque figura quadam ex parte, sensusque internos hand dissimiles brutis habuit, & instar quadrupedum incessit, atque sonum dente carpsit. Diuina autem virtute rationalis ipsius animus sub ea corporis habitudine fuit conseruatus.

QVÆSTIO CXII.

De missione Angelorum.

DISPUTATIO VNICA.

Angeli ad nos mittuntur.

NGELOS non solum mitti, sed & in ministerium mitti, dogma fidei est, ut patet ex illo ad Hebræos primo: *Omnes sunt administratorij spiritus, in ministerium missi.* Aduerte tamen cum mittuntur ad nos, non tam nobis, quam Deo ministrare in bonum nostrum. Habent enim se comparatione nostri, non secus ac se haberent dux, aut comes aliquis, qui tamquam pedagogus, aut defensor constitutus esset à rege alicui de infima plebe. Dux namque ille, aut comes in defendendo homine de infima plebe, non tam minister hominis illius diceretur, quam regis, qui id imperasset, esto dux ille, aut comes pro sua bonitate ad id se offerret regi, in bonum illius, quem defendendum, ac adiuuandū susciperet: prorex etiam, qui alios iussu Regis gubernat ac defendit, non tam minister eorum, quam Regis, ad cuius Imperium id facit, dicendus est. Passim tamen apud Patres inuenies, Angelos nobis ministrare, ministroque nostros à Deo constitutos esse quod modo à nobis explicato intelligendum est.

A Est verò controuersia inter Doctores, num omnes Angeli ad nos mittantur. Diuus Thomas hoc loco articulo secundo, & duobus sequentibus, consonè ad Gregorium homilia trigesima quarta in Euangelia, & ad Dionysium octauo & decimotertio de cœlesti Hierarchia affirmat, non omnes Angelos ad nos mitti, sed solum eos, qui sunt in quinque inferioribus choris: ex quatuor verò superioribus choris, nempe Seraphinis, Cherubinis, Thronis, & Dominationibus, neminem ad nos vnquam fuisse missum, ut vel nomina ipsa, tam quinque ordinum inferiorum, quam quatuor superiorum ordinum, satis indicant: illa namque à ministeriis, quæ Angeli apud nos exercent, sunt imposta: hæc verò non item. Alij affirmant, quamuis regulariter solum ex ordinibus inferioribus mittantur ad nos Angeli: aliquando tamen ad aliqua maioris momenti præstanda, ex superioribus etiam ordinibus aliquos mitti consueuisse.

Sit tamen hac in re prima conclusio. Vel ad nos, vel ad nunciandum & reuelandum aliis Angelis aliqua ad salutem & bonum nostrum, omnes vnuersum Angeli mittuntur. Hæc est Diui Bonauenturae in secunda distinctione decima, articulo primo, quaestione secunda, estque communiter ab Scholasticis in eadem distinctione recepta. Iuxta eam conciliatur grauissima Dionysij autoritas asserentis locis citatis, Angelos superiorum ordinum non mitti ad nos, cum autoritate Pauli ad Hebræos primo vnuersum de Angelis affirmantis: *Omnes sunt administratorij spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.* Affirmat quidem Paulus: *omnes Angelos in ministerium mitti propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.* Cum enim de ratione missionis sit, ut missus sit à mittente, & vt ibi esse incipiat, quo mittitur, saltem noto modo ab eo, quo antea ibi erat, ut quaestione quadragesimatertia explicatum est, Angeli verò superiores iussu, & ordinatione diuina inferioribus reuelent mysteria, per eamque reuelationem nouo modo, per nouumve effectum esse incipiant in Angelis inferioribus, quibus ea reuelant: sanè rectè colligitur, superiores Angelos mitti à Deo ad inferiores: & cum id totum ad nos bonumque nostrum ordinetur, ut ea ratione facilius hereditatem capiamus salutis: consequens profectò est, vt propter eos mittantur, qui hereditatem capiunt salutis, esto non ad eos mittantur: quare sententia Dionysij & Gregorij nequaquam cum verbis Pauli pugnat.

Secunda conclusio. Angeli quatuor superiorum ordinum regulariter non mittuntur ad nos. Hæc est de mente Dionysij, cuius autoritas hac de re maxima profectò est, eamque indicant nomina ipsa quatuor illorum ordinum, colligiturque ex ratione distinguendi illos quatuor ordines à quinque reliquis, quam quaestione 108. tradidimus.

Tertia conclusio. Ad quædam maximi ponderis & momenti obeunda, aut denuncianda, Angeli superiorum ordinum, etiam de numero Seraphinorum, mittuntur ad nos. In hanc conclusionem inclinant Scotus, Durandus, Gabriel, & plerique alij in secunda distinctione decima, potèstque confirmari ex illo Isaia sexto: *Volauit ad me vnus de Seraphim.* Hunc tamen locum altero duorum modorum interpretatur Dionysius, capite decimo

Num ex omnibus ordinibus ad nos mittantur.

1. conclusio.

2. conclusio.

3. conclusio.

Seraphinus qui Isaiam ignito caligulo mundauit, ex quo ordine fuerit.